Sivistysvaliokunta

Asiantuntijalausunto
Petri Lehikoinen
Yksikön päällikkö, Opetusneuvos

Asiantuntija kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausunto / Lausuntoa pyydetään varhaisiän taiteen perusopetuksesta ja siihen myönnettävästä valtionrahoituksesta

Sivistysvaliokunta on pyytänyt 3.11.2026 Opetushallituksen asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa liittyen HE 115/2026 vp Hallituksen esitykseen laiksi taiteen perusopetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Asiantuntijalausuntoa pyydetään varhaisiän taiteen perusopetuksesta ja siihen myönnettävästä valtionrahoituksesta.

Opetushallitus pitää myönteisenä, että varhaislapsuudesta alkavan taiteen perusopetuksen merkitys on tunnistettu hallituksen esityksessä keskeisenä lähtökohtana oppilaan tavoitteelliselle oppimispolulle. Hallituksen esityksen mukaan taiteen perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaan kasvua lapsuudesta lähtien, elinikäistä oppimista ja taidesuhteen ja taitojen muodostumista sekä edistää mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin.

Opetushallitus toteaa, että varhaisiän taidekasvatus on vakiintunut osa lapsille ja nuorille järjestettävää taiteen perusopetusta, mutta varhaisiän taidekasvatuksen opintojen tarjonnan yleisyydessä, laajuudessa ja kohderyhmän määrittelyssä on taiteenalojen välillä eroja. Voimassa olevien opetussuunnitelman perusteiden mukaan mahdollisen varhaisiän kasvatuksen sisältymisestä taiteenalan yleisen tai laajan oppimäärän opintoihin päättää koulutuksen järjestäjä. Varhaisiän kasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta päätetään silloin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Hallituksen esitys myös mahdollistaa ennen kouluikää aloitettavien opintojen sisällyttämisen osaksi oppimäärän opintoja. Taiteen perusopetuksen oppimäärän 50 opintopisteen laajuudesta esitetään säädettävän laissa annettuina opetustunteina (3 §), joten mahdollisten varhaisiän taidekasvatuksen opintojen tulisi sisältyä oppimäärän säädettyyn laajuuteen. Opetushallitus on ottanut edellä mainitun huomioon alustavassa opetussuunnitelman perusteiden valmistelutyössä.

Hallituksen esityksen pykäliin ja säännöskohtaisiin perusteluihin pohjautuvan Opetushallituksen käsityksen mukaan varhaisiän taidekasvatuksen ei katsottaisi laajasti määriteltynä (0–6 v.) kuuluvan taiteen perusopetuksen 50 opintopisteen oppimäärään, mahdollisiin oppimäärää laajentaviin opintoihin ja mahdollisen opetustuntikohtaisen valtionosuusrahoituksen piiriin. Varhaisissa ikä- ja kehitysvaiheissa oleville lapsille tarkoitettua taidekasvatusta olisi edelleen mahdollista järjestää ennen taiteen perusopetuksen oppimäärään kuuluvia tavoitteellisesti eteneviä ja oppilaan taitotason huomioivia opintoja. Koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin rahoittaa muu taide- ja kulttuurikasvatustoiminta tulorahoituksellaan, eikä tällaisen toiminnan kustannuksiin voitaisi käyttää taiteen perusopetuksen valtionosuurahoitusta.

Opetushallitus on lähtenyt hallituksen esityksen pohjalta taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden alustavassa valmistelussa siitä, että yhteen oppimäärään suunnitellut alkuvaiheen opinnot vastaisivat joiltain osin lapsille ja nuorille nykyisellään tarjottavia varhaisiän taidekasvatuksen opintoja. Hallituksen esityksen pohjalta yhden oppimäärän alkuvaiheen opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt tulisi kuitenkin laatia siten, että ne soveltuisivat paikallisen opetussuunnitelmatyön lähtökohdaksi myös iältään vanhemmille lapsille ja aikuisille järjestettävälle taiteen perusopetukselle.

Opetushallituksen pyrkimyksenä on jo opetussuunnitelman perusteiden alustavassa valmistelutyössä ollut määritellä nykyistä yhdenmukaisemmalla tavalla lähtökohdat alkuvaiheen opintojen järjestämiselle. Opetushallitus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että hallituksen esityksessä ei esitetä säädettäväksi oppilaaksi ottamisen yhteydessä tarkemmin esimerkiksi siitä, minkä ikäisenä taiteen perusopetuksen opinnot olisi aikaisintaan mahdollista aloittaa tai mihin ikävuoteen mennessä oppilaan tulisi oppimäärän opinnot suorittaa saadakseen päättötodistuksen. Opetushallituksella ei olisi hallituksen esityksen pohjalta toimivaltaa tarkasti määrätä opetussuunnitelman perusteissa siitä, missä tietyssä ikä- ja kehitysvaiheessa lapsilla katsottaisiin olevan riittävät valmiudet taiteen perusopetuksen oppimäärän opintojen aloittamiseen. Hallituksen esityksen pohjalta Opetushallitus voi määrätä taiteen perusopetuksen tavoitteellista etenemistä ja oppilaiden taitotasojen huomioimisesta oppimäärän eri opintotasoilla ensisijaisesti opetuksen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja laajuuden kautta.

Opetushallituksen näkemyksiä taiteen perusopetuksen varhaisiän taidekasvatuksen edellytysten vahvistamiseksi hallituksen esityksessä (HE 115/2026 vp)

Opetushallitus esittää tarkasteltavaksi ja harkittavaksi mahdollisen ennen taiteen perusopetuksen 50 opintopisteen laajuisen oppimäärän opintojen aloittamista järjestetyn varhaiskasvatuksen huomioimista lakiesityksessä seuraavasti:

- Varhaisissa ikä- ja kehitysvaiheissa oleville lapsille järjestetyn taidekasvatuksen merkitys ja myönteiset vaikutukset taiteenalan oppimäärän tavoitteellisiin opintoihin valmentavana toimintana todettaisiin lakiesityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa (2 §, 3 §) tai sivistysvaliokunnan lausumassa.
- Selvitettäisiin edellytyksiä säätää mahdollisuudesta käyttää tietty osuus oppimäärää laajentaviin opintoihin (”syventävä osuus”) esitetystä enintään 700 opetustunnin valtionosuusrahoituksesta varhaisiän taidekasvatukseen, joka järjestetään ennen oppimäärän opintojen aloittamista (10 §). Opetushallitus voisi tällöin edellyttää taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, että oppilaan mahdollinen osallistuminen (opetustuntimäärä) ennen taiteenalan oppimäärän opintoja järjestettyyn varhaisiän taidekasvatukseen tulisi sisällyttää lisätietona taiteen perusopetuksessa annettaviin todistuksiin.
- Opetushallitus voisi mahdollisesti myös määrätä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, että koulutuksen järjestäjällä olisi halutessaan mahdollisuus päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa taiteenalan 50 opintopisteen laajuisen oppimäärän opintoihin valmentavan varhaisiän taidekasvatuksen tarjonnasta, vaikka kyseinen toiminta ei olisikaan rahoitettavissa taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksella.